

COVID-19

LESSONS LEARNED: POLSKA I ŚWIAT

NR 11/2020

WOJSKA OBRONY TERYTORIALNEJ
W WALCE Z COVID-19

ZAWSZE GOTOWI, ZAWSZE BLISKO

Zespół autorski:

ppłk Włodzimierz KRAKOWIAK
mjr Sebastian KOPERSKI
Katarzyna CHERUBIN

Adiustacja:

ppłk Jacek WENSKI

Projekt okładki:

st. chor. sztab. Krzysztof ŻURAWSKI

Skład i łamanie:

kpt. Waldemar SZCZEŚNIAK

Korekta:

Kinga DOLCZEWSKA

Materiał powstał na podstawie relacji żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej z działań prowadzonych w ramach operacji pk. „Odporna Wiosna”:

1. Podlaska Brygada Obrony Terytorialnej

kpr. Robert JASIŃSKI

2. Lubelska Brygada Obrony Terytorialnej

kpr. Grzegorz BOJARSKI

st. szer. Jakub DROZD

szer. Adam PODKOWA

3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej

st. kpr. Jarosław KORYCIŃSKI

kpr. Ewa KUPCZYK

kpr. Janusz MROCZEK

st. szer. Adrian RYMARZ

szer. Sebastian ŁUCZAK

4. Warmińsko-Mazurska Brygada Obrony Terytorialnej

st. kpr. Krzysztof STASIEŁUK
kpr. Bartosz SUROWIŃSKI
szer. Anna WIEJEK

5. Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej

kpr. Przemysław ŁUSZCZKI
szer. Paweł OWCZARCZYK
szer. Łukasz KASZA

6. Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej

szer. Michał NASIŁOWSKI

7. Pomorska Brygada Obrony Terytorialnej

kpr. Patryk POBORSKI
szer. Rafał KURAŚ

8. Kujawsko-Pomorska Brygada Obrony Terytorialnej

kpr. Krzysztof SZYMAŃSKI
szer. Julia ROZWOROWSKA

9. Łódzka Brygada Obrony Terytorialnej

ppor. Paweł WOŁĄKIEWICZ

10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej

szer. Jacek BUDZEŃ

11. Małopolska Brygada Obrony Terytorialnej

kpr. Mateusz KOWALSKI
st. szer. Łukasz WIŚNIEWSKI
szer. Wojciech ŁĄTKA

12. Wielkopolska Brygada Obrony Terytorialnej

szer. Bartosz KUCHARSKI
szer. Karol MUSZYŃSKI

SŁOWO WSTĘPNE

Kolejny, jedenasty już numer newslettera COVID-19 poświęcony jest przedstawieniu zaangażowania Sił Zbrojnych RP w przeciwdziałanie pandemii. W poprzednim numerze zawarto informacje dotyczące zaangażowania wojsk aeromobilnych oraz pancernych i zmechanizowanych, natomiast w numerze aktualnym postanowiono pokazać trud żołnierzy oraz pracowników Wojsk Obrony Terytorialnej.

Wojska Obrony Terytorialnej jako piąty rodzaj sił zbrojnych to 15 brygad, dwa centra szkolenia oraz Dowództwo WOT, w których pełni służbę prawie 24 000 żołnierzy terytorialnej służby wojskowej (TSW) oraz blisko 800 pracowników resortu obrony narodowej. Od początku marca br. WOT zgodnie ze statutowymi zadaniami przystąpiły do działań związanych z zapobieganiem transmisji koronawirusa oraz łagodzeniem negatywnych skutków jego występowania.

Dodatkowo w numerze przedstawiono aktualny bilans walki z pandemią, toczonej nie tylko w Polsce, ale i na całym świecie, który otwiera newsletter. Zebrane dane pozwalają stwierdzić, że w Polsce, mimo obniżenia poziomu restrykcji epidemiologicznych, nie zauważono wzrostu zachorowań, lecz utrzymują się one na dość stabilnym, stałym poziomie – w przeciwieństwie do trendów globalnych, gdzie odnotowywany jest ciągły wzrost zachorowań. Nie zmienia to jednak faktu, że należy liczyć się z ryzykiem wystąpienia kolejnej fali wirusa SARS-CoV-2 i być przygotowanym do sprawnej i skutecznej walki z zagrożeniem.

„Dzień dobry Polsko!

Początek marca. Alarm. Inne zadania były już w trakcie realizacji, ale nic to. Trzeba było reagować. Nietypowo stanąć w szranki z nowym zagrożeniem. Całe szczęście, nie byliśmy sami. W jednym szeregach stanęliśmy wraz z żołnierzami wojsk operacyjnych, medykami, samorządowcami, trzecim sektorem. Jako tarczy użyliśmy najlepszego towaru eksportowego naszego społeczeństwa – solidarności”.

Te słowa padły z ust jednego z wielu żołnierzy terytorialnej służby wojskowej uczestniczących w prowadzonej operacji przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2 pk. „Odporna Wiosna”.

SYTUACJA NA ŚWIECIE I W POLSCE

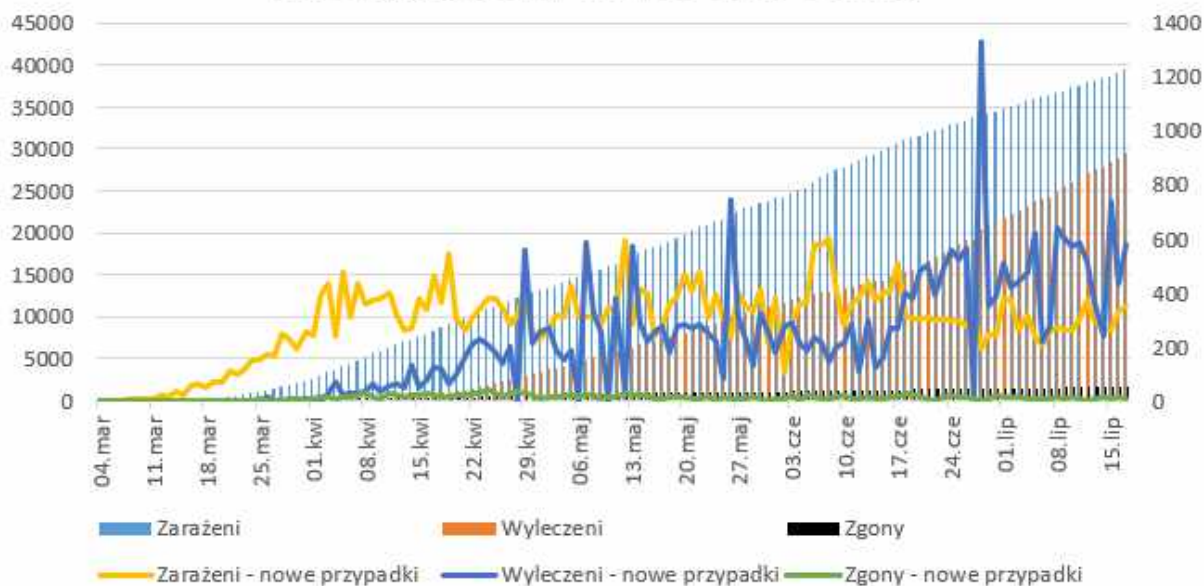
Tabela 1.
Raport zachorowań na COVID-19 w wybranych państwach na świecie
– stan na dzień 17.07.2020 r., g. 12.00

Wybrane kraje	Liczba przyp.	Nowe przyp. 24 h	Liczba zgonów	Nowe zgony 24 h	Liczba wylecz.	Aktualna liczba chorych	Liczba ciężkich przyp.	Liczba przyp. na tys.	Liczba zgonów na tys.
USA	3,697,318	+2,293	141,143	+25	1,680,424	1,875,751	16,452	11,167	426
Brazylia	2,014,738		76,822		1,366,775	571,141	8,318	9,476	361
Indie	1,008,480	+4,613	25,664	+55	637,646	345,170	8,944	730	19
Rosja	759,203	+6,406	12,123	+186	539,373	207,707	2,300	5,202	83
Hiszpania	305,935		28,416		N/A	N/A	617	6,543	608
Wielka Brytania	292,552		45,119		N/A	N/A	145	4,308	664
Iran	269,440	+2,379	13,791	+183	232,873	22,776	3,509	3,206	164
Włochy*	243,736		35,017		196,246	12,473	53	4,032	579
Niemcy	201,836		9,157		186,400	6,279	255	2,409	109
Francja	173,838		30,138		79,036	64,664	481	2,663	462
Irak*	86,148		3,522		54,316	28,310	382	2,140	87
Chiny	83,622	+10	4,634		78,737	251	3	58	3
Szwecja	76,877		5,593		N/A	N/A	62	7,610	554
Białoruś	65,623		485		56,915	8,223	89	6,945	51
Belgia	63,238	+199	9,795	+3	17,253	36,190	27	5,455	845
Ukraina	57,264	+809	1,456	+11	29,769	26,039	92	1,310	33
Holandia	51,351		6,137		N/A	N/A	15	2,997	358
Polska	39,407	+353	1,612	+7	29,505	8,290	71	1,041	43
Rumunia*	35,802	+799	1,988	+17	22,312	11,502	273	1,862	103
Afganistan*	35,229	+159	1,147	+34	23,151	10,931	31	904	29
Irlandia	25,698		1,749		23,364	585	9	5,202	354
Austria	19,270		711		17,244	1,315	11	2,139	79
Czechy	13,612		355		8,640	4,617	18	1,271	33
Dania	13,124		610		12,195	319	5	2,265	105
Norwegia	9,015		254		8,138	623	1	1,662	47
Bułgaria*	8,144		293		3,927	3,924	28	1,173	42
Bośnia i Hercegowina*	7,681		240		3,534	3,907		2,342	73
Finlandia	7,293		328		6,880	85		1,316	59
Liban*	2,599		40		1,485	1,074	14	381	6
Estonia*	2,020	+4	69		1,910	41	1	1,523	52
Słowacja	1,965	+14	28		1,523	414	2	360	5
Litwa*	1,908	+6	79		1,595	234	6	701	29
Łotwa*	1,185	+6	31		1,022	132		629	16
Gruzja*	1,010	+4	15		885	110	5	253	4
ŚWIAT	13,977,403	+45,224	593,438	+1,519	8,308,322	5,081,790	59,978	1,794	76.1

*- miejsca stacjonowania PKW

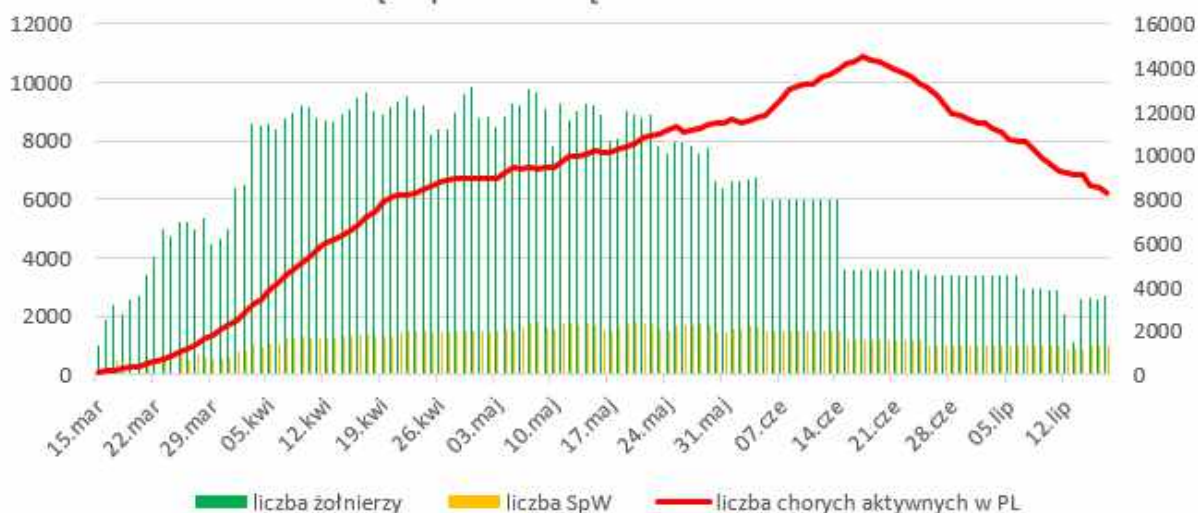
Źródło: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>

Rozwój pandemii COVID-19 w Polsce

Opracowanie CDiS SZ na podstawie danych: <https://www.rynekzdrowia.pl>

Zaangażowanie Sił Zbrojnych RP w walkę z pandemią COVID-19

Opracowanie CDiS SZ na podstawie danych MON.

KOMENTARZ:

Według stanu na 17 lipca (g. 12.00) liczba zakażonych koronawirusem SARS-CoV-2 w Polsce wzrosła do 39 407, liczba zgonów z powodu COVID-19 – do 1 612. Wyzdrowiało – 29 505 osób.

Najwięcej potwierdzonych zakażeń w Polsce wciąż notuje się na Śląsku – (14 207). W skali całego kraju ok. 56 tys. osób objętych jest kwarantanną, a 9,6 tys. nadzorem epidemiologicznym. W związku z okresem wakacyjnym, jak co roku służba zdrowia boryka się z problemem braku zasobów krwi i jej składników, która ze względu na pandemię COVID-19 jest szczególnie potrzebna. Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa apeluje do wszystkich honorowych dawców krwi o oddawanie krwi w centrach na terenie całego kraju. Minister Obrony Narodowej również zachęca żołnierzy do zgłaszania się do punktów poboru i oddawania krwi, która jest ważnym i niezastępowalnym

lekarstwem ratującym ludzkie życie.

Na całym świecie potwierdzono ponad 13,9 mln zakażeń koronawirusem. Aktualnie największymi ogniskami choroby COVID-19 na świecie wciąż są USA, Brazylia, Indie i Rosja. Najgorsza sytuacja jest obecnie w Stanach Zjednoczonych, gdzie rekordowy przyrost zakażeń w ciągu ostatniej doby stwierdzono w 30 z 50 amerykańskich stanów. Społeczeństwo amerykańskie jest podzielone jeśli chodzi o znoszenie ograniczeń dotyczących otwierania szkół, zakładów pracy oraz punktów usługowych, jednak główny epidemiolog kraju Anthony Fauci ostrzega, że dobowy przyrost zakażeń może sięgać nawet 100 tys. jeśli Amerykanie nie zjednoczą się w walce z COVID-19.

Liczba ozdowieńców na świecie to 8,3 mln, natomiast liczba ofiar COVID-19 to już ponad 593 tysięcy.

WOJSKA OBRONY TERYTORIALNEJ

Wojska Obrony Terytorialnej są piątym rodzajem sił zbrojnych, który przyjął zadania obejmujące w trakcie pokoju szeroko rozumiane wsparcie społeczeństwa, m.in.: ochronę ludności przed skutkami klęsk żywiołowych i likwidację ich skutków, ochronę mienia, akcje poszukiwawcze,

akcje ratownicze, ochronę zdrowia i życia ludzkiego, a także udział w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

Dla realizacji misji, jaką jest obrona i wsparcie lokalnych społeczności, fundamentalne znaczenie mają specyficzne dla WOT cechy, odróżniające formację od wojsk operacyjnych:

- terytorialność – specyfika działania Wojsk Obrony Terytorialnej polega na ich użyciu w stałych rejonach odpowiedzialności (SRO);
- masowość – w ich skład wchodzi oddziały/pododdziały formowane głównie w oparciu o miejscowe zasoby ludzkie.

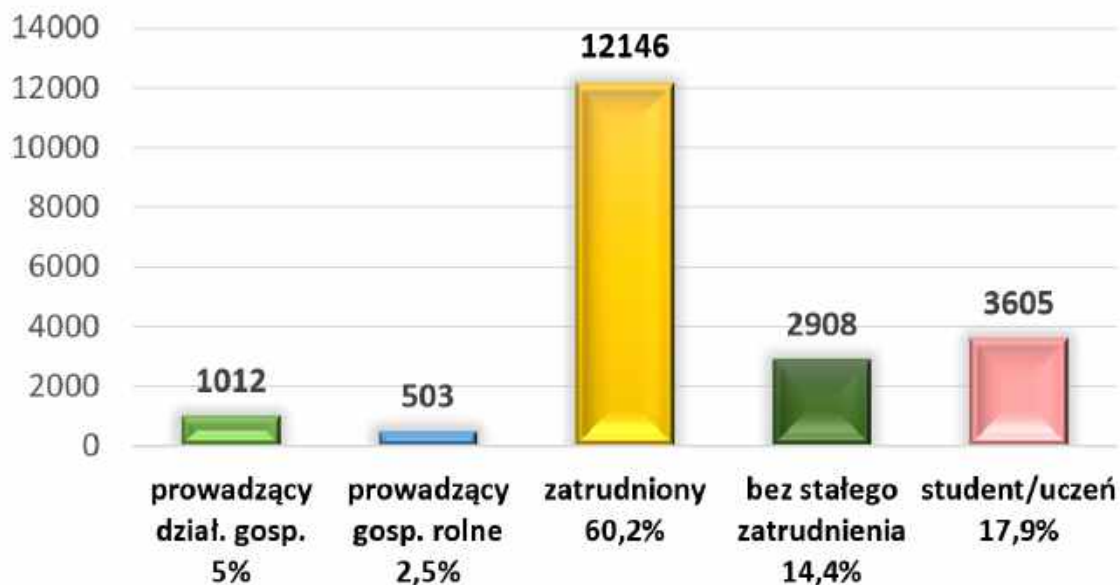
Dzięki powyższym atrybutom pododdziały WOT mogą w krótkim czasie przystąpić do wykonywania zadań. Jednostki rekrutują się w znacznym stopniu z ochotników zamieszkujących stały rejon odpowiedzialności, co dodatkowo wpływa na ich determinację w realizacji zadań związanych z ochroną społeczności lokalnych. Działanie w znanym sobie terenie istotnie zwiększa potencjał tkwiący w formacji. Pozwala to na tworzenie szybko rozwijanej, elastycznej struktury na potrzeby niesienia pomocy w sytuacjach

kryzysowych oraz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa obywateli. Żołnierze WOT – ochotnicy – posiadają kompetencje z pracy cywilnej, możliwe do wykorzystania w trakcie kryzysu (to np.: medycy, logiści, kierownicy, psychologowie).

Jedną z kluczowych cech działania w sytuacjach kryzysowych jest korzystna z punktu widzenia realizacji misji wsparcia społeczeństwa lokalnego decentralizacja dowodzenia. Struktury WOT są tworzone zgodnie z podziałem administracyjnym kraju i sięgają do poziomu powiatu – gminy. Pozwala to na szybkie udzielanie pomocy społeczeństwu. Zgodność podziału administracyjnego kraju oraz struktur Wojsk Obrony Terytorialnej jest czynnikiem podnoszącym skuteczność współpracy z terenowymi organami administracji publicznej (administracji rządowej i samorządu terytorialnego), które są odpowiedzialne za realizację zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym.

Wojska Obrony Terytorialnej to 15 brygad, dwa centra szkolenia oraz Dowództwo WOT, w których pełni służbę prawie 24 000 żołnierzy terytorialnej służby wojskowej (TSW) oraz blisko 800 pracowników resortu obrony narodowej. 85% żołnierzy stanowią mężczyźni. 34% żołnierzy posiada wykształcenie wyższe, 45% średnie, co dziesiąty gimnazjalne lub zawodowe. Spośród żołnierzy legitymujących się dyplomem uczelni wyższej aż 40% posiada wykształcenie techniczne, ponad 36% ogólne, 17% humanistyczne, 2% prawnicze, 3% medyczne oraz 2% rolnicze. 16% żołnierzy mieszka w dużych miastach, 45% pochodzi z kilkudziesięciotysięcznych miast i mniejszych miejscowości, 39% z terenów wiejskich.

STRUKTURA ZATRUDNIENIA ŻOŁNIERZY TSW

Źródło: opracowanie własne DWOT

OPERACJA „ODPORNĄ WIOSNĄ”

Minister Obrony Narodowej *Decyzją Nr 103/DWOT z dnia 23 marca 2020 r. w sprawie wsparcia przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej działań związanych ze zwalczaniem wirusa SARS-CoV-2* rozpoczął proces zaangażowania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w walkę z rozprzestrzeniającą się pandemią. Dalsze decyzje wynikały z rozwoju operacji oraz obejmowania działaniami kolejnych obszarów.

Wykonując decyzje Ministra Obrony Narodowej, Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej, przy wsparciu Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Żandarmerii Wojskowej, Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych oraz Akademii Wojskowych, przystąpił do działań związanych z zapobieganiem transmisji koronawirusa oraz łagodzeniem negatywnych skutków jego występowania.

Zakres prowadzonej operacji podzielono na 7 głównych obszarów, które objęły wsparciem:

- samorządy i organizacje pozarządowe;

- szpitale, służby sanitarne i podmioty medyczne;
- Urząd Lotnictwa Cywilnego;
- budowanie odporności indywidualnej i społecznej;
- Agencję Rezerw Materiałowych;
- Policję;
- Straż Graniczną.

W skład każdego obszaru wchodziły domeny szczegółowe.

www.terytorials1.mil.pl

#Terytorials1

Zawsze gotowi,
zawsze blisko

Źródło: opracowanie własne DWOT

Realizację zadania oparto na:

- zbudowaniu i zapewnieniu ciągłości funkcjonowania systemu wymiany informacji pomiędzy podmiotami wspieranymi a WOT;
- wsparciu działań ukierunkowanych na zapewnienie ciągłości działania szpitali, organów sanitarnych i podmiotów leczniczych;
- zapewnieniu wsparcia dla rodzin personelu medycznego, weteranów i kombatantów, osób starszych, a także osób poddanych izolacji oraz kwarantannie;
- wzmacnianiu świadomości i odporności;
- utrzymaniu bezpieczeństwa sanitarnego żołnierzy zaangażowanych w operację;
- wsparciu Policji w realizacji zadań związanych z nadzorem nad osobami objętymi kwarantanną oraz realizacją wspólnych patroli prewencyjnych;
- wsparciu działania Agencji Rezerw Materiałowych (ARM) w magazynowaniu i przeładunku środków materiałowych przeznaczonych do walki z SARS-CoV-2;
- wsparciu Straży Granicznej w zakresie wzmocnienia ochrony granicy państwowej w poszczególnych województwach, wykorzystując siły i środki WOT;
- wsparciu działań Urzędu Lotnictwa Cywilnego w zakresie wykonywania pomiaru temperatur oraz gromadzeniu i segregowaniu kart lokalizacyjnych pasażerów przylatujących do Polski;
- wsparciu i ewakuacji domów pomocy społecznej (DPS) oraz odtwarzaniu ich zdolności do funkcjonowania;
- utworzeniu i kierowaniu zespołami interwencji kryzysowych do pobierania wymazów, przeprowadzania triażu, ewakuacji, dekontaminacji oraz szkoleń mieszkańców, pracow-

ników i personelu DPS w zakresie wdrożenia czynności mających na celu wyeliminowanie transmisji wirusa SARS-CoV-2;

- wydzieleniu i wsparciu administracji publicznej oraz służb sanitarnych w pobieraniu wymazów od osób

objętych nadzorem epidemiologicznym w formie procedury drive-thru na terenie całego kraju;

- zapewnieniu zdolności do rotacji sił oraz utrzymaniu wysokiego poziomu morale żołnierzy oczekujących na rotację i powołanie.

WSPARCIE SAMORZĄDÓW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Działalność WOT mająca na celu wspieranie lokalnych społeczności w ramach walki z COVID-19 nie mogłaby się odbyć bez udziału samorządów i organizacji pozarządowych oraz koordynacji tych działań na poziomie administracji w poszczególnych województwach.

Samorzady wnioskowały za pośrednictwem wojewody o wsparcie WOT. Po akceptacji wniosku przez wojewodę lub uprawnionego przedstawiciela wojewody WOT udzielały stosownej pomocy podmiotom samorządowym, takim jak:

- ośrodki pomocy społecznej (miejskie, gminne, miejsko-gminne);
- domy pomocy społecznej;

- zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady rehabilitacyjno-lecznicze;
- szpitale, dla których organem założycielskim jest samorząd.

W celu koordynacji działań pomocowych na poziomie Dowództwa Wojsk Obrony Terytorialnej opracowano i wdrożono aplikację webową o nazwie Platforma wsparcia samorządów, organów sanitarnych i podmiotów leczniczych. Aplikacja powstała pod nadzorem Zespołu Działań Cyberprzeznaczonych WOT dzięki pracy i zaangażowaniu podchorążych Wojskowej Akademii Technicznej oddelegowanych do działań w ramach operacji pk. „Odporna Wiosna”.

#OdpornaWiosna
PLATFORMA WSPARCIA SAMORZĄDÓW,
ORGANÓW SANITARNYCH I PODMIOTÓW LECZNICZYCH

Platforma wsparcia
261-88-36-89
pomocWOT@mon.gov.pl

www.terytoria.pl
#Terytorialsi
Zawsze gotowi, zawsze bliżej
WOJSKA OBRONY TERYTORIALNEJ

Źródło: opracowanie własne DWOT

Platforma stała się łącznikiem pomiędzy uprawnionymi podmiotami a brygadami obrony terytorialnej. Podmioty oczekujące na pomoc uzyskały dostęp do narzędzia, dzięki któremu artykułowały potrzebę jej uzyskania. Określały priorytety zaspokojenia potrzeb oraz w krótkim czasie otrzymywały informację zwrotną w zakresie możliwości jej zaspokojenia. Dzięki wykorzystaniu funkcji aplikacji obie strony – zgłaszająca i wspierająca – na bieżąco dostawały informacje, jaki jest stan realizacji wniosków. Dodatkowym udogodnieniem jest dostęp do statystyk realizacji wniosków. Do działań pomocowych dołączyło wiele organizacji pozarządowych (NGO – non governmental organization), wolontariuszy i przedsiębiorców, którym udostępniono możliwość korzystania z aplikacji, co skróciło czas udzielenia wsparcia. Do połowy czerwca zostało złożonych 5 666 wniosków przez 1 987 uprawnionych, zarejestrowanych podmiotów.

Żołnierze WOT wspierali osoby zakażone wirusem oraz przebywające w kwarantannie prewencyjnej. Dostarczali najbardziej potrzebującym środki higieniczne i żywność, udzielali pomocy osobom starszym oraz kombatanom. Wspierali także rodziny personelu medycznego pełniącego dyżury przez wiele dni bez możliwości powrotu do domu i rodzin.

Dzięki znajomości swoich stałych rejonów odpowiedzialności (SRO) żołnierze WOT byli niejednokrotnie jedyną pomocą dla osób zamieszkujących gospodarstwa położone w trudno dostępnym terenie.

Źródło: materiały z DWOT (2)

Wsparto 185 organizacji pozarządowych. Do podopiecznych organizacji pomocowych rozdystrybuowano 156 270 paczek z żywnością. Udzielono wsparcia 8 579 osobom, w tym 6 939 kombatanom, którym przekazano 11 145 paczek żywnościowych oraz 253 inne formy wsparcia (transport, lekarz itp.). Prawie 1 600 razy dokonywano zakupów żywności czy leków na prośbę wspieranych kombatanów. 6 839 osobom potrzebującym, w tym osobom objętym kwarantanną, udzielono wsparcia w zakresie zaopatrywania w żywność i leki. Pomagano 1 640 innym osobom powyżej 60. roku życia. Dodatkowo podczas operacji rozdystrybuowano ponad 1 004 000 maseczek ochronnych.

Na wniosek dyrektora Narodowego Centrum Krwiodawstwa żołnierze WOT oraz akademii wojskowych aktywnie wspierali akcje krwiodawstwa w swoich SRO. Było to niezwykle istotne, gdyż ze względu na wprowadzone ograniczenia drastycznie spadła ilość donacji i dostępnej krwi we wszystkich województwach. Do 1.06.2020 r. 5531 dawców oddało 2486,9 litra krwi.

Źródło: materiały z DWOT

WSPARCIE SŁUŻB MEDYCZNYCH

W ramach operacji pk. „Odporna Wiosna” żołnierze Wojsk Obrony Terytorialnej podjęli działania od pierwszych dni pandemii, wspierając szpitale, inne podmioty medyczne, personel medyczny zaangażowany w zapobieganie rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 oraz ich rodziny.

Zakres działań powierzonych siłom skierowanym do akcji obejmował triaże – selekcję osób wychodzących i wchodzących na teren placówek, kontrolę temperatury ciała personelu oraz pacjentów, koordynowanie pracy izb przyjęć, wsparcie administracyjne placówek. Ich obciążenie wywołane rozwijaniem się sytuacji kryzysowej wymagało od personelu ogromnego nakładu pracy. Potrzeba zaangażowania lekarzy, pielęgniarek i ratowników medycznych spowodowała, że

pełnili oni dyżury w sposób ciągły, z przerwami na odpoczynek. W tym trudnym czasie i niecodziennych okolicznościach zaangażowanie terytorialsów okazało się ogromnym wsparciem działań placówek oraz odciążeniem dla personelu medycznego.

Żołnierze pomagali nie tylko pracownikom szpitali o profilu zakaźnym. Reagując na bieżące zgłoszenia, siły WOT wspierały placówki ogólne, onkologiczne czy pediatryczne. Siły i środki brygad obrony terytorialnej rozwinęły 34 polowe izby przyjęć, które, usytuowane przed wejściem do szpitali, stanowiły pierwszą zaporę zapobiegającą potencjalnemu skażeniu placówek. Wojska Obrony Terytorialnej włączyły się do przewozu oraz rozładunku materiałów medycznych, przygotowania stref czystych i dekontaminacji skażonych.

#OdpornaWiosna

ZESPOŁY INTERWENCJI KRYZYSOWYCH

1. POBIERANIE
WYMAZÓW

2. TRIAŻE - SELEKCJA
PRZEDMEDYCZNA

3. EWAKUACJA
PENSJONARIUSZY

4. DEKONTAMINACJA
POMIESZCZEN

5. SZKOLENIA
PERSONELU

6. POWRÓT
MIESZKAŃCÓW
I PERSONELU

www.terytonialsi.mil.pl

#Terytonialsi

„Zawsze gotowi,
zawsze blisko”

WOJSKA OBRONY
TERYTORIALNEJ
TERYTONIALSI

Źródło: materiały z DWOT (2)

Jak wspomina jeden z żołnierzy OT, biorący udział w działaniach wspierających pracę placówek medycznych w swoim SRO, „(...) pracownicy szpitala jasno wskazywali, że nasza obecność realnie odciążała etatowy personel”.

W miarę rozszerzania działań przeciwepidemicznych żołnierze WOT rozpoczęli pobieranie materiału do badań na obecność wirusa SARS-CoV-2. Zespoły wymazowe WOT działały w składach trzyosobowych: dwóch żołnierzy OT i jeden pracownik stacji sanitarno-epidemiologicznej (SSE). W ramach przygotowań personelu każdy z żołnierzy przed przystąpieniem do działań w grupach wymazowych przeszedł dodatkowe szkolenie specjalistyczne, prowadzone przez pracowników wojewódzkiej stacji sanitarno-epidemiologicznej (WSSE). Liczba osób, u których istniała konieczność pobrania wymazów, dynamicznie rosła. Laboratoria badające dostarczane próbki pracowały

10 KROKÓW POBIERANIA WYMAZÓW

#OdpornaWiosna

www.terytorialsi.mil.pl

#Terytorialsi

Zawsze gotowi,
zawsze blisko

Źródło: materiały z DWOT(2)

całodobowo. Pracownicy SSE nie byli w stanie samodzielnie wykonać wszystkich wymazów w swoim rejonie odpowiedzialności.

Wsparcie ze strony sił zbrojnych przyspieszyło procesy diagnostyczne, a udział żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej okazał się cennym wsparciem. 4 maja w Krotoszynie żołnierze 12. Wielkopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej wsparli 16 żołnierzami

spoza sił własnych (16. Batalion Remontu Lotnisk w Jarocinie, 6. Batalion Chemiczny Sił Powietrznych w Śremie, 31. Baza Lotnictwa Taktycznego Poznań Krzesiny) oraz pracownikami SSE w Krotoszynie oraz Ostrowie Wlkp. uruchomili pierwszy mobilny punkt pobierania wymazów, który działał na zasadzie Drive-Thru, czyli pobierania wymazów bez wysiadania pacjentów z samochodu.

„Dni z koronką, godziny z koronką, kilometry z koronką. Koronkowe żarty, żeby jakoś zapanować nad zmęczeniem i emocjami. Bo te są i robią sobie z nas żarty. Mimo lat doświadczenia przy pobieraniu materiału zakaźnego przy różnych okazjach w pracy, w nocy po pierwszym wyjeździe wymazowym budzi mnie ból nóg. Pierwsza myśl – przyniosłam wroga do domu. Po chwili rozum doszedł do głosu – zrobiłaś kobieto wieczorem 10 km, idź spać” – wspomina dyplomowana pielęgniarka, a jednocześnie żołnierz z 4. Warmińsko-Mazurskiej BOT.

Utworzono 395 zespołów wymazowych, które pobierały materiał do badań. 64 żołnierzy WOT posiadających kompetencje medyczne skierowano do wykonywania zadań w systemie opieki zdrowotnej. Od 6 marca do końca maja br. pobrano 89 591 wymazów, w tym 32 002 od osób będących w kwarantannie domowej. 38 987 wymazów pobrano w domach pomocy społecznej, 18 602 w ramach 37 punktów Drive-Thru.

Ochrona zdrowia jest jednym z obszarów najmocniej zaangażowanych w hamowanie ekspansji wirusa SARS-CoV-2. Szpitale, jako placówki znajdujące się na „pierwszej linii frontu”, są szczególnie dotknięte skutkami pandemii, dlatego działania Wojsk Obrony Terytorialnej wspierające ten sektor były bardzo ważnym jego elementem. Udzielono wsparcia 425 szpitalom oraz 94 placówkom medycznym. Wsparto 54 stacje sanitarno-epidemiologiczne, w których 132 żołnierzy zostało skierowanych do pomocy administracyjnej. Pomagano 18 izbom pielęgniarskim oraz innym podmiotom medycznym.

Źródło: materiały z DWOT

WSPARCIE DOMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Jednym z kolejnych zadań było wspieranie domów pomocy społecznej (DPS). Przebywają w nich osoby starsze, chore, często niedołążne lub z problemami psychicznymi. DPS-y, jako skupiska ludzi, wymagały ciągłego monitorowania oraz szybkiej reakcji po zdiagnozowaniu zakażeń.

W ramach wsparcia:

- dostarczano żywność, środki ochrony indywidualnej oraz płyny odkażające;
- ewakuowano pensjonariuszy z zakażonych placówek;
- wykonywano dekontaminację pomieszczeń;
- po odbytej kwarantannie przewożono pensjonariuszy ze szpitali do DPS;
- pomagano przy opiece nad pensjonariuszami.

Jednym z przykładów pomocy, jakiej udzielili żołnierze, jest ewakuacja blisko 100 pensjonariuszy DPS w Kaliszu przez 6 żołnierzy WOT. Wraz z pracownikami ośrodka, których liczba gwałtownie spadła, żołnierze trzykrotnie sprzątnęli cały obiekt. Ze względu na brak osoby zarządzającej przejęto logistyczne i funkcjonalne zarządza-

nie ośrodkiem placówką. Udzielono wsparcia psychologicznego pensjonariuszom oraz personelowi ośrodka, dostarczone środki ochrony indywidualnej, udzielono pomocy przy wprowadzaniu procedur przeciwepidemicznych.

Do 1.06.2020 r. w ramach wsparcia ośrodków pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo-leczniczych i innych placówek wykonano 4 688 transportów z banków żywności. Dostarczono 132 661 paczek żywnościowych o wadze prawie 6 000 ton. Wsparto 679 placówek.

INFOLINIA PSYCHOLOGICZNA

Codzienne problemy, w tym stres, odrzucenie, osamotnienie, konflikty, bezradność, lęk czy wątpliwości natury egzystencjalnej są w różnym stopniu i w różny sposób odczuwane przez członków społeczeństwa. U jednych kryzys może wyzwolić pozytywne przewartościowanie swojej osoby oraz swojego życia, u innych – może mieć tragiczne przełożenie na rzeczywistość, gdyż sytuacja zwyczajnie ich przeraża i nie są w stanie samodzielnie stawić jej czoła. W takich momentach bardzo ważne jest wsparcie społeczne. Siłą WOT jest posiadanie w swoich szeregach szerokiego spektrum specjalistów, w tym psychologów.

Jak wynika z otrzymanych informacji od psychologów, którzy prowadzili rozmowy z osobami potrzebującymi ich wsparcia przebywającymi na kwarantannie lub źle reagującymi na izolację z powodu koronawirusa, najczęściej poruszonymi kwestiami były:

- problemy izolacji lub kwarantanny i związane z nimi negatywne skutki odosobnienia czy wyłączenia z życia społecznego;
- samotność i zagubienie;

- brak wsparcia związany z ograniczonym dostępem do dotychczasowej pomocy (specjalistycznej, społecznej, sąsiedzkiej itp.);
- problemy ze zdrowiem psychicznym, takie jak zaburzenia depresyjne, lękowe czy nerwicowe, które odnawiają się w obecnej sytuacji;
- problemy rodzinne, komunikacyjne, relacyjne;
- prośby o pomoc i wsparcie w zakresie zakupów oraz dowozu żywności;
- zaburzenia psychiczne, uzależnienia.

Infolinia działała od 17 marca do 31 maja 2020 roku. W działania linii wsparcia psychologicznego włączyło się indywidualnie 92 psychologów oraz psychologowie z trzydziestu jeden wojskowych pracowni psychologicznych. Łącznie 135 psychologów udzieliło wsparcia 5 815 osobom. Od 1 czerwca wszystkie przychodzące połączenia obsługuje uruchomiona w połowie maja 2020 r. telefoniczna Linia Wsparcia Psychologicznego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Źródło: materiały z DWOT (2)

NIE JESTEŚ SAM
WSPARCIE PSYCHOLOGICZNE WOT
800 100 102

Pandemia wirusa covid 19 jest sytuacją, która dla większości z nas jest trudnym i przekraczającym dotychczasowe doświadczenia. Pamiętaj NIE JESTEŚ SAM. Epidemia koronawirusa to nasz wspólny problem, dotyczy nas wszystkich. Jeśli chcesz porozmawiać infolinia jest miejscem gdzie możesz uzyskać wsparcie.

Credo terytorialsa pkt. 3
"Jestem pomocnym ramieniem i tarczą dla mojej społeczności"

Potrzebujesz pomocy i wsparcia psychologicznego?
800 100 102
 Całodobowa linia wsparcia psychologicznego
 Wojska Polskiego **JEST DLA CIEBIE!**

#OdpornaWiosna

01 *Jeśli psychologicznie masz kłopoty, nie wiesz, co zrobić?*

02 *Przytłacza Cię obecna sytuacja epidemiologiczna?*

03 *Nie wiesz, poradzić sobie z emocjami w czasie pandemii?*

04 *Pracujesz, nie wiesz, jak pogodzić pracę z izolacją?*

05 *Izolacja spowodowała pogłębiła lub wywołała u Ciebie problemy związane z kontaktami społecznymi?*

06 *Przeżyłaś/ty, że ktoś Ci bliski jest zarażony lub szczególnie narażony na zarażenie?*

www.terytoralni.pl #Terytorialni Zawsze gotowi, zawsze blisko! WOT

Źródło: materiały z DWOT (2)

Poza udziałem w funkcjonowaniu infolinii psychologowie WOT udzielali wsparcia psychologicznego w swoich rejonach działania. Nie zapomniano również o kombatantach, którzy w tym trudnym czasie szczególnie potrzebowali pomocy, a świadomość tego, że nie są pozostawieni sami, miała dla nich ogromną wartość i znaczenie. Pandemia w różnym stopniu dotykała i dotyka nas wszystkich. Na różne sposoby każdy z nas doświadcza jej konsekwencji. Dlatego tak ważne jest, abyśmy wszyscy włączyli się w walkę i wspólnie działali na rzecz przeciwdziałania jej skutkom.

Poniżej odpowiedź jednego z żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej zapytanych o sposób praktycznego wykorzystania wiedzy z zakresu prowadzonej w WOT profilaktyki antystresowej:

„Zacznijmy od kursów oferowanych na platformie edukacyjnej WOT. Dla mnie osobiście najprzydatniejsze okazały się informacje z zakresu radzenia sobie ze stresem podczas pandemii oraz zagadnienia mówiące o zdrowiu psychicznym podczas jej trwania. Dzięki informacjom znajdującym się na platformie e-learnigo-

#OdpornaWiosna
 JAK RADZIĆ SOBIE ZE STRESEM PODCZAS COVID-19

- Rozmawiaj z ludźmi, którym ufasz. Skontaktuj się ze znajomymi i rodziną.
- Nie wszystko co słyszysz o wirusie jest prawdą. Korzystaj z informacji pochodzących z zaufanych źródeł np. Ministerstwo Zdrowia, WHO, Sanepid.
- Ogranicz czas jaki Ty i Twoja rodzina spędzacie na oglądaniu niepokojących relacji.
- Podczas pobytu w domu prowadź zdrowy styl życia. Zadbaj o swoją dietę, sen i ćwiczenia.
- By poradzić sobie z emocjami - zrelaksuj się. Zrób to co lubisz, a nie miałeś wcześniej na to czasu np. pocwicz jogę.
- Nie sięgaj po używkę. Z emocjami należy sobie radzić w zdrowy sposób.

#AkcjaEdukacja

www.terytoralni.pl #Terytorialni Zawsze gotowi, zawsze blisko! WOT

wej WOT utrzymywałam zdrowy tryb życia, uprawiałam sport, znacznie podnosząc swoją kondycję, dbałam o dobrą i zdrową kuchnię, rygor i higienę snu. Ten sam sposób postępowania starałam się przekazać swoim bliskim oraz w rozmowach telefonicznych znajomym i przyjaciółom. Przyniosło to pewne efekty, gdyż niektórzy z nich, pozostając w domu, zmotywowani przeze mnie, w końcu znaleźli czas na uprawianie sportu. Mogłam również udzielić porady tym, którzy gorzej radzili sobie z napięciem wywołanym epidemią. Radziłam im, aby ograniczyli czas spędzany na oglądaniu, czytaniu i słuchaniu infor-

macji związanych z postępowaniem pandemii w naszym kraju. Odradzałam oglądanie i wysłuchiwanie bardzo pesymistycznych, a niesprawdzonych informacji zamieszczanych na bardzo popularnych serwisach internetowych. Dzięki temu unikali dodatkowego stresu i przestawali się ekscytować każdą informacją, która z biegiem czasu okazywała się zwykłym kłamstwem, wywołującym niepotrzebną panikę. Podpowiadałam, żeby czas, który przeznaczają na oglądanie tego rodzaju wiadomości, przeznaczyli na załatwienie spraw czy obowiązków domowych, na które do tej pory go brakowało”.

BUDOWANIE ODPORNOŚCI INDYWIDUALNEJ I SPOŁECZNEJ

W celu budowania odporności indywidualnej i społecznej oraz pogłębiania świadomości w walce z COVID-19 na portalu informacyjnym Wojsk Obrony Terytorialnej zamieszczono opracowane materiały e-learningowe. Na stronie internetowej www.media.terytoriałsi.wp.mil.pl informowano o podejmowanych działaniach i ogólnej sytuacji

epidemiologicznej kraju. Na profilu facebookowym Wojsk Obrony Terytorialnej oraz kanale YouTube umieszczano na przykład filmy instruktażowe dotyczące m.in. właściwego zakładania i zdejmowania rękawiczek oraz maseczek ochronnych, czy humorystyczny film Łokieć na wesoło, zachęcający do witania się łokciem czy używania go do innych czynności, np. włączania oświetlenia czy odkręcania kranu.

#OdpornaWiosna
JAK NATURALNIE WZMOCNIĆ SWOJĄ ODPORNOŚĆ

Son i odpoczynek
Śpij 7-8 godzin na dobę. Osoby, które śpią za mało są bardziej podatne na infekcje.

Aktywność fizyczna
Ruch poprawia odporność. Jeśli jesteś zdrowy możesz uprawiać sport np. bieganie po schodach.

Odstawienie używek
Pamiętaj, że kawa i energetyki zawierające kofeinę wypłukują elektrolity, co wpływa na obniżenie naszej odporności.

Odpowiednia dieta
Jedz regularnie zbilansowane posiłki. Myj owoce i warzywa przed jedzeniem. Nawadniaj organizm - wypijaj 2-3 l płynów dziennie.

#AkcjaEdukacja

Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych

AAW Leszno
#Terytorialsi
Zawsze gotowi, zawsze blisko!

WOJSKA OBRONY TERYTORIALNEJ

WSPÓŁPRACA Z POLICJĄ I STRAŻĄ GRANICZNĄ

Głównymi zadaniami wsparcia Policji poprzez WOT było prowadzenie patroli prewencyjnych oraz monitoring przestrzegania kwarantanny przez osoby, na które decyzją Państwowego Inspektora Sanitarnego lub Wojskowego Inspektora Sanitarnego nałożono nakaz przebywania w określonym miejscu.

W skład patroli, pieszych bądź zmotoryzowanych, wchodził policjant i żołnierz WOT, a w przypadku większych obszarów patrolowania – dwóch żołnierzy. Patrole posiadały listę osób i adresy ich przebywania, pod które się udawały celem nawiązania kontaktu z osobą odizolowaną. Do składu patroli byli kierowani żołnierze posiadający przeszkolenie medyczne, wyposażeni w kamizelki odblaskowe z nazwą formacji oraz plecaki medyczne. Po dotarciu do miejsc przebywania osób izolowanych policjant telefonicznie potwierdzał dane osobowe, dopytywał o stan zdrowia oraz doraźne potrzeby. Do zadań żołnierzy należała m.in. nawigacja w terenie, aktualizacja danych

teleadresowych czy przekazywanie zgłoszonych problemów w celu udzielenia pomocy. Nosząc maseczki oraz rękawiczki, żołnierze dawali przykład w zakresie profilaktyki. Widoczne plecaki medyczne pozytywnie wpływały na wizerunek patroli oraz podkreślały gotowość do udzielenia pomocy. W trakcie operacji żołnierze kilkakrotnie podejmowali czynności reanimacyjne.

Tak wspólne patrole wspominają żołnierze WOT:

„Na co dzień pracuję jako cywilny pracownik jednostki wojskowej. Kiedy dostałem zgodę od przełożonego, od razu udałem się do miejscowości Żary, gdzie miałem wyznaczone miejsce do pełnienia służby. Na miejscu zostałem przydzielony do patrolu zmotoryzowanego. Współpraca z policjantami układała się bardzo dobrze, staraliśmy się wspierać kolegów merytorycznie, jak to tylko możliwe. Odbiór społeczny naszych patroli był bardzo pozytywny, wręcz życzliwy. Zdarzało się, że realizowaliśmy zakup niezbędnych leków dla ludzi ob-

jętych kwarantanną. Odkładaliśmy wtedy dalsze kontrole, aby zrobić sprawunki, a po wszystkim wracaliśmy „na trasę” do dalszych czynności. Kontrola kwarantanny to nie tylko sprawdzanie, czy ludzie z listy rzeczywiście przebywają w wyznaczonych miejscach. To również kontrolowanie, czy osoby poruszające się w przestrzeni publicznej zachowują środki bezpieczeństwa. Kulturalne zwrócenie uwagi na fakt braku ochrony twarzy, a jak ktoś nie miał przy sobie maseczki ochronnej, to w schowku radiowozu leżały jednorazowe maseczki, które mogliśmy rozdawać ludziom”.

Inny żołnierz relacjonował to tak:

„W dniach 18.04.2020 r. – 2.05.2020 r. nastąpiło moje powołanie w trybie natychmiastowego stawiennictwa do działań związanych z zapobieganiem rozwojowi pandemii. Jedziemy wspomóc w działaniach 16. Dolnośląską Brygadę Obrony Terytorialnej, będącą w początkowej fazie formowania. Zostajemy podzieleni we Wrocławiu na mniejsze grupy, ja trafiając do Jeleniej Góry. Nasza służba polegała na patrolowaniu powiatu jeleniogórskiego razem z funkcjonariuszami Policji z tego terenu. Od razu nawiązaliśmy dobry kontakt. Po pierwszych wspólnych patrolach odnosiliśmy wrażenie, jakbyśmy znali się od lat. Każdy wiedział, czego może spodziewać się po koledze, z którym przyszło mu pracować. Obyło się bez zgrzytów i nieporozumień, gdyż granice kompetencji zostały jednoznacznie i dokładnie wytyczone przez naszych przełożonych. Sprawdzaliśmy stosowanie się do zasad kwarantanny, zasłaniania ust i nosa oraz bezpiecznego przemieszczania się w przestrzeni publicznej”.

Działania w ramach wspólnych patroli przyniosły nowe doświadczenia oraz umożliwiły wykorzystanie kompetencji obu formacji i zacieśnienia współpracy na rzecz wspierania lokalnych społeczności. Do 1 czerwca zrealizowano 67 871 patroli monitorowania kwarantanny oraz 24 845 patroli prewencyjnych.

Wsparcie Straży Granicznej polegało na pomocy w organizacji przejść granicznych, zamykaniu dróg, dozorowaniu granicy oraz wsparciu logistycznym dla osób przekraczających granice. W działaniach uczestniczyło 1 365 żołnierzy WOT.

Przedsięwzięcia były realizowane na 129 punktach kontrolnych, patrolowano 118 wyznaczonych odcinków. Żołnierze 7. Pomorskiej Brygady OT wspierali dodatkowo morskie przejście graniczne, na którym dokonywali pomiarów temperatury podróży 17 promów. W ramach wsparcia Straży Granicznej wykonano 25 lotów bezzałogowymi statkami powietrznymi.

WSPARCIE AGENCJI REZERW MATERIAŁOWYCH

Jednym z kluczowych zadań wykonywanych przez żołnierzy WOT i wojska operacyjne było wspieranie Agencji Rezerw Materiałowych (ARM). Zapasy zmagazynowane w składach Agencji, jak również te zamawiane poza granicami kraju, były dystrybuowane do organizacji we wszystkich zakątkach Polski. Wsparcie Agencji obejmowało kompleksową obsługę logistyczną.

Żołnierze uczestniczyli w załadunku, rozładunku, kompletacji zamówień oraz magazynowaniu sprzętu ochronnego, wykorzystywanego na szeroką skalę w trakcie pandemii koronawirusa. Towar, który był dostarczany transportem lotniczym na lotniska, był dowożony do składów ARM obsługiwanych przez zespoły złożone z żołnierzy WOT (w cywilu magazynierów, logistyków czy kierowców wózków widłowych) oraz podchorążych uczelni wojskowych WAT i AWL. W magazynach sprzęt trafiał w wyznaczone miejsce, a następnie, zgodnie z wymaganiami i złożonym zapotrzebowaniem, kompletowano palety oraz dokumenty wysyłki. Ostatnim etapem procesu była dostawa

realizowana bezpośrednio do użytkowników, czyli do magazynów wojewódzkich, ośrodków zdrowia, szpitali, w tym szpitali jednoimiennych, stacji sanitarno-epidemiologicznych – czyli wszystkich miejsc, gdzie niezbędne były środki ochronne. Towary były dostarczane przez kierowców WOT i wojsk operacyjnych. Przewożono m.in. płyny do dezynfekcji rąk oraz powierzchni, maseczki o różnym poziomie ochrony, rękawiczki, kombinezony ochronne oraz przyłbice. Dodatkowo transportowano np. namioty niezbędne do postawienia tymczasowych izb przyjęć w szpitalach. Dzięki żołnierzom WOT, wojsk operacyjnych i podchorążym medycy, pracownicy DPS, organizacje pozarządowe i inne otrzymały na czas niezbędne materiały, które pozwoliły zabezpieczyć służby sanitarne i pacjentów. Materiały te docierały również do jednostek wojskowych będących często miejscami redystrybucji i przygotowywanymi na przyjmowanie ludzi objętych kwarantanną. W ramach wsparcia ARM do 1.06.2020 r. wykonano 736 transportów do 1958 miejsc dystrybucji, przewożąc 7551 ton towarów.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

Kolejną organizacją, z jaką współpracowały Wojska Obrony Terytorialnej w trakcie pandemii, był Urząd Lotnictwa Cywilnego. Odpowiednio przygotowani żołnierze wykonywali zadania związane z mierzeniem temperatury podróżnym przylatującym do Polski samolotami rejsowymi i w ramach projektu „LOT do domu” realizowanego przez Polskie Linie Lotnicze LOT.

Zadania były wykonywane przez żołnierzy WOT na lotniskach w całym kraju –

zarówno w obiektach lotniskowych, jak i poza nimi – w zależności od potrzeb w trybie całodobowym. Ponadto na potrzeby służb sanitarno-epidemiologicznych i we współpracy z nimi żołnierze zbierali karty z danymi podróżnych, segregowali oraz przekazywali służbom sanitarnym. W ramach wsparcia Urzędu żołnierze WOT działali na 14 lotniskach. Sprawdzono 1 310 samolotów z 115 385 pasażerami.

Źródło: materiały z DWOT (2)

PODSUMOWANIE

Operacja pk. „Odporna Wiosna” przyniosła szereg doświadczeń oraz pozwoliła na wykorzystanie unikalnych kompetencji posiadanych przez żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej.

We współpracy z lokalnymi społecznościami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, szpitalami, służbami sani-

tarnymi, Policją, Strażą Graniczną i innymi rodzajami sił zbrojnych żołnierze Wojsk Obrony Terytorialnej nieśli pomoc tam, gdzie była ona potrzebna. Wiemy, że czekają nas kolejne dni, tygodnie, a może miesiące działań. Tylko razem jesteśmy w stanie działać skutecznie.

#OdpornaWiosna

RAPORT Z AKCJI „ODPORNĄ WIOSNĄ”

4 MARZEC

2 CZERWIEC

WSPARCIA
90 dni

www.torytorials.pl

#Torytorials

Zawsze gotowi,
zawsze blisko

WOJSKA OBRONY
TERYTORIALNEJ

Źródło: materiały z DWOT

**CENTRUM DOKTRYN I SZKOLENIA SIŁ ZBROJNYCH
im. gen. broni Władysława Sikorskiego**

ul. Szubińska 105
85-915 Bydgoszcz

tel. 261-410-301
faks 261-410-354

e-mail: cdissz@mon.gov.pl
www.cdissz.wp.mil.pl